

PETA KATEHEZA

KULTURA ŽIVOTA

A ISUS NAPREDOVAŠE U MUDROSTI, DOBI I MILOSTI KOD BOGA I LJUDI.

(Lk 2,52)

Gospodine Isuse,
 koji vjerno posjećuješ i svojom nazočnošću ispunjavaš Crkvu i povijest ljudi,
 koji nas po čudesnom sakramentu svoga tijela i krvi činiš dionicima božanskoga života
 i daješ nam kušati radost vječnoga života,
 klanjamo ti se i blagoslivljamo te.
 Prostrti ničice pred tobom, začetniče i ljubitelju života,
 stvarno prisutni i živi među nama, molimo te:
 probudi u nama poštovanje za svaki nerođen život,
 učini nas sposobnima u svakom plodu majčinske utrobe prepoznati divno Stvoriteljevo djelo,
 raspoloži naša srca za velikodušan prihvata svakog djeteta na početku života.
 Blagoslovi obitelji, posveti sjedinjenje supružnikâ, oplodi njihovu ljubav.
 Svjetlom svoga Duha prati odabire zakonodavnih skupština,
 da narodi i države priznaju i poštuju svetost života,
 svakoga ljudskog života.
 Upravljaj djelom znanstvenikâ i liječnikâ
 da napredak pridonese cjelovitom dobru osobe
 i da nitko ne podnosi uništenje i nepravdu.
 Starateljskom ljubavlju obdari upravitelje i gospodarstvenike
 da spoznaju i promiču prikladne životne uvjete,
 kako bi se mlade obitelji mogle mirno otvoriti rađanju nove djece.
 Utješi supružnike koji pate jer ne mogu imati djecu
 i providi im ih u svojoj dobroti.
 Odgajaj sve da se skrbe za siročad i napuštenu djecu,
 da mogu osjetiti toplinu tvoje ljubavi, utjehu tvoga božanskoga srca.
 S Marijom, majkom tvojom, velikom vjernicom
 iz čijeg si krila uzeo našu ljudsku narav,
 očekujemo od tebe, našeg istinskog dobra i Spasitelja,
 snagu da ljubimo i služimo životu,
 iščekujući vječni život u tebi,
 u zajedništvu Presveta Trojstva.

Amen.

(Benedikt XVI., u bazilici sv. Petra, 27. studenog 2010.)

Vrlo je zanimljivo primijetiti neočekivan završetak toga događaja iz Lukina evanđelja. Iz razvoja obiteljskih dinamikâ u tome događaju, a posebice iz načina na koji Isus odgovara roditeljima koji su

se uplašili da su ga izgubili, čini se da je gotovo nastao razdor među članovima Svete obitelji. Doima se kako je došao trenutak da Sin, koji je postao punoljetan, počne postavljati granice roditeljskome autoritetu, potvrđujući svoju autonomnost i odgovornost za sebe.

Ta je scena zajednička svim obiteljima unutar njihova četiri zida. To je iznenađan dolazak onoga poznatoga trenutka za koji nijedan roditelj nikad nije dovoljno spreman. Trenutak je to kad se dijete najednom pokazuje odraslim i počinje očitovati sposobnost da samo odlučuje o svom životu. Doista iznenađuje da sveta nazaretska obitelj živi potpuno jednaku dinamiku kao i svaka obitelj.

No nastavlajući s čitanjem, primjećujemo kako se nije dogodio nikakav razdor u obitelji. Štoviše, nastaje suprotan učinak. Luka, naime, piše kako Isus »*siđe s njima, dođe u Nazaret i bijaše im poslušan*« (Lk 2,51). Čini se poput klasične reakcije onoga tko, u nemoći da ostvari svoje zahtjeve, na kraju radi ono što kažu roditelji, iz straha od kazne. Zapravo, Isus se prilično dobro brani i ono što govori ostavlja njegove roditelje bez riječi. Isus nije obvezan niti primoran podložiti se autoritetu svojih roditelja, nego očituje svoju slobodnu i odgovornu odluku, kako bi još jednom potvrdio izvornu predodređenost za obitelj. Riječ dolazi na svijet u potpunome siromaštvu i neimaštini, odričući se praktički svega, osim jednoga: utjeloviti se u obitelji s majkom i ocem.

Nakon toga događaja Isus je i dalje podložan svojim roditeljima, jer oni »*zajedno poučavaju vrijednosti uzajamnosti, susreta između različitih osoba i sposobnosti davanja i primanja. Ako zbog nekog razloga jednoga od njih dvoje nema, važno je naći način da se to nadoknadi, za dobrobit djetetova zdravog rasta do zrelosti.*« (AL 172). Luka završava priču: »*a Isus napredovaše u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi.*« (Lk 2,52).

Evandjelje u nekoliko riječi uspijeva izraziti ono najbolje i najbitnije što jamči rast djeteta u cjelovitosti. Valja istaknuti kako se prvo navodi rast u *mudrosti*. Nju nikako ne treba shvatiti kao stalno obogaćivanje spoznajama i vještinama. Latinska riječ za mudrost *sapientia* etimološki je povezana s glagolom *sapere* koji znači 'iskusiti' i 'poznavati'. Prava mudrost, stoga, znači iskusiti život i upoznati njegov dubok smisao. Mudrost je stavljena ispred *dobi*. Zašto? Nalazimo se pred istinskim kopernikanskim obratom u promišljanju o načinu razvoja ljudske osobe. Uvriježeno je mišljenje da prvo prolaze godine, a zatim se tijekom vremena život kuša i postupno se uči otkrivati njegov smisao. Evandjelje nam, naprotiv, donosi istinu oprečnu tomu raširenomu shvaćanju, tvrdeći da prvo dolazi pravi smisao života, a potom prolaze godine. Sve to znači kako baš svaki dan vlastita postojanja, počevši od prvoga, valja živjeti kušajući njegovu ljepotu i dubinu. Jedino takav način života omogućuje da djelo božanske milosti bude plodno.

Naviknuti smo od Boga često tražiti da intervenira u našu ljudsku stvarnost, zaboravljajući pritom poznatu izreku skolastičke filozofije: *gratia supponit naturam*. Naravno, Božja milost prethodi svakomu ljudskomu činu, no njezina je djelotvornost moguća kad čovjek sebe učini poslušnim njezinu djelovanju. Na kraju, evandjelje naglašuje kako Isusov rast nije privatna stvar koja se tiče

jedino njegove obitelji, već se odvija *kod ljudi*, odnosno pred ljudima, to jest, Isusov rast izložen je pogledu svih stanovnika mjesta u kojemu živi. Evanđeoska poruka tu opet predstavlja iznenađenje za sužen i individualistički način razmišljanja o obiteljskim stvarima. Drugim riječima, postupan rast malenoga ljudskoga bića nije nešto što se tiče jednino njegovih roditelja. Njegov razvoj i odrastanje dotiče svakoga, jer svaka osoba uvijek predstavlja ljudski kapital za dobro svih. Svi su pozvani malenome ljudskom biću u razvoju dati sve ono što mu je potrebno da dostigne svoj razvojni maksimum.

Nalazimo se pred stvarnim hvalospjevom kulture života, čije je okrilje oduvijek bila obitelj. Papa Franjo stoga precizira: *»Obitelj je mjesto u kojem se novi život ne samo rađa nego i prihvaća kao Božji dar. Svaki novi život 'omogućuje nam otkriti veličinu najbesplatnije ljubavi, koja nas nikada ne prestaje iznenađivati. To je ljepota da smo mi prvi ljubljani: djecu se voli i prije nego što se rode'. Ovdje vidimo odraz prvenstva ljubavi Boga koji uvijek preuzima inicijativu, jer se djecu 'voli prije nego što su učinila bilo što da zavrijede tu ljubav'.«* (AL 166). Također *»majka koja ga nosi u svojoj utrobi treba moliti Boga da joj udijeli mudrost kako bi mogla u potpunosti upoznati svoje dijete i prihvatiti ga kakvo jest.«* (AL 170).

Danas, više negoli ikad, svjedoci smo širenja mentaliteta koji, u svemu i po svemu, manipulira prokreativnim činom ljudskoga stvorenja, do te mjere da ga potpuno odvaja od njegove iskonske povezanosti s obitelji. U današnjem mentalitetu ne uočava se niti najmanja razlika između stvaranja ljudskog bića naravnim bračnim činom i stvaranja umjetnom oplodnjom ili drugim metodama koje se neprestano razvijaju. To opće mišljenje, u koje smo svi uronjeni, sve više se širi zbog samo jednoga razloga: čovjek je smetnuo s uma da je dijete velik dar koji dolazi *odozgo*. U tom pogledu, kao obrazac može nam poslužiti izričaj iz svetopisamskog izvještaja o rođenju prvoga čovjeka: *»Čovjek pozna svoju ženu Evu, a ona začne i rodi Kajina, pa reče: 'Muško sam čedo stekla pomoću Jahve!'«* (Post 4,1). Uzrok današnje situacije dakle nije samo kulturološki, moralni, društveni, ekonomski ili antropološki. U osnovi ovoga novoga svjetskog scenarija nalazi se prije svega gubitak smisla za Boga, što za posljedicu ima to da se čovjek osjeća kao gospodar, pa čak i početka novoga ljudskog života. Međutim, pogled na život potpuno se mijenja jedino u perspektivi vjere. Čak i ako *»dijete dolazi na svijet u neželjenim okolnostima, roditelji ili ostali članovi obitelji moraju učiniti sve što je u njihovoj moći da ga prihvate kao Božji dar i preuzeti na sebe odgovornost da ga prihvate s otvorenošću i ljubavlju. Jer 'kada je riječ o djeci koja dolaze na svijet, nijedna žrtva odraslih ne smije se držati previše skupom i previše velikom kako bi se izbjeglo da neko dijete pomisli da je pogreška, da ništa ne vrijedi i da je prepušteno ranama života i bahatosti ljudi'. Dar novog života, koji Gospodin povjerava ocu i majci, započinje prihvaćanjem, nastavlja se čuvanjem tijekom zemaljskog života i za konačni cilj ima radost vječnoga života. Ozbiljnim promatranjem krajnjeg određenja ljudske osobe roditelji će postati još svjesniji dragocjenog dara koji im je povjeren.«* (AL 166). U tom smislu *»s posebnom zahvalnošću Crkva 'podupire obitelji koje prihvaćaju, odgajaju i okružuju svojom ljubavlju djecu s teškoćama u razvoju'.«* (AL 82).

Tko više od njih cijelomu svijetu pokazuje svetu i apsolutnu vrijednost ljudskog života od začeca? Naime, *»tolika je velika vrijednost ljudskoga života, i tako je neotuđivo pravo na život nevinog djeteta koje raste u utrobi majke, da se ni na koji način ne može pravom nad vlastitim tijelom opravdati donošenje odluke o tome životu, koji je sam sebi svrha i koji se nikada ne može smatrati 'svojinom' drugoga ljudskog bića. Obitelj štiti ljudski život u svim njegovim fazama, uključujući i posljednju.«* (AL 83). Naravno, stvaranje je božanski čin, te papa Franjo naglašuje da *»svaka žena sudjeluje u 'misteriju stvaranja, koje se obnavlja svakim rađanjem'.*« (AL 168).

No, isto tako, čin prihvaćanja novoga života nije ništa manje svet. Napoljetku Marija i Josip svjedoče kako je njihova veličina u tomu što su oboje, svako na svoj poseban način, prihvatili Riječ omogućujući joj da se utjelovi u svijetu. Stoga, ako je i točno da ne rađaju svi u biološkom smislu, to ne umanjuje istinu da su svi pozvani prihvatiti život, posvuda i uvijek. *»Majčinstvo nije samo isključivo biološka stvarnost, nego se izražava na različite načine.«* (AL 178). Na poseban način *»oni koji prihvaćaju izazov posvajanja i prihvaćaju osobu na bezuvjetan i besplatan način, postaju posrednici ljubavi Boga, koji kaže: 'Pa i kad bi te tvoja majka zaboravila, ja te nikad zaboravit neću (usp. Iz 49,15).«* (AL 179). Upravo takva ljubav obitelji koja prihvaća život, daje život onomu kojemu ga se često uskraćuje. *»Braćni par koji je iskusio snagu ljubavi zna da je ta ljubav pozvana liječiti rane napuštenih, jačati kulturu susreta i boriti se za pravdu. Bog je obitelji povjerio projekt 'podomaćivanja' svijeta kako bi svaka osoba mogla doživjeti svako ljudsko biće kao brata i sestru.«* (AL 183). Tko to više od obitelji ima moć na konkretan način proširiti obzore kulture života u svijetu, oslikavajući ono *»sivilo u društvu ispunjavajući javni prostor bojama bratstva, socijalne osjetljivosti, obrane siromašnih, sjajne vjere i djelatne nade«?* (AL 184).

Danas, naprotiv, *»narcisoidnost čini ljude nesposobnima gledati izvan sebe, izvan vlastiti želja i potreba. No oni koji koriste druge prije ili poslije bivaju sami iskorišteni, manipulirani i odbačeni po istoj logici. Također je vrijedno spomenuti da do prekida veza često dolazi kod odraslih osoba koje traže neku vrstu 'autonomije' i odbacuju ideal zajedničkog starenja, uzajamne brizi i pomaganja.«* (AL 39). Nasuprot tome, jedino obitelj u svojem DNK ima upisan neprekidni dinamizam zajedništva koji bi je trebao potaknuti da pruži *»ljubav i potporu maloljetnim majkama, djeci bez roditelja, samohranim majkama koje podižu djecu, osobama s invaliditetom koje trebaju veliku ljubav i blizinu, mladim ljudima koji se bore s ovisnošću, neoženjenim osobama, rastavljenima ili udovcima i udovicama koji trpe samoću, starijima i bolesnima koji ne dobivaju potporu svoje djece, a ona u svoje krilo treba prihvatiti 'i one koji su najviše zastranili u životu'.*« (AL 197).

Obitelj je najizvršnije mjesto kulture života, jer je najizvršnije mjesto Božje prisutnosti. Tek kad iskonski odnos između Boga i života bude prepoznat u svakomu obiteljskomu domu, svijet će biti čovječniji i svaki će čovjek biti zaštićen u svojem jedinstvenomu dostojanstvu.

U obitelji

Razmislimo

1. Svaki začat ljudski život svet je i neotuđiv Božji dar. Ali, danas je sve rašireniji mentalitet zadovoljenja želje za potomstvom pod svaku cijenu, sve do točke u kojoj se vrlo lako prihvaćaju tehnike začeća koje su u neprestanom razvoju i koje omogućuju začeće bez naravnoga bračnog čina. Svako ljudsko stvorenje, bez obzira na način začeća, uvijek je Božji dar. U tom smislu, koji odnos postoji između Božjeg dara života i naravnoga bračnog čina?
2. Što se misli pod tim da tek kad obitelj bude prepoznata kao mjesto Božje prisutnosti, može postati promicateljica kulture života?

Živimo

1. Svaka obitelj ima u sebi usađen dinamizam prihvaćanja života u kakvim god uvjetima se nalazila, ali ta prirodna raspoloživost ne dolazi uvijek do izražaja. Što smeta, a što može pomoći, u njezinoj promidžbi?
2. Kad su supružnici u stanju potpuno prihvatiti jedno drugo, otvaraju svoje srce svima. Što to znači? Daj primjere, po mogućnosti iznošenjem konkretnih iskustava.

U Crkvi

Razmislimo

1. Često se misli kako je promicanje života nešto što se tiče jedino Crkve s njezinim doktrinalnim ustrojstvom, a ne nešto što je u osnovi naravnog i neotuđivog prava, bez obzira na bilo kakvu religijsku ili moralnu pripadnost. Što bi Crkva mogla i morala činiti kako bi utvrdila sveto i nepovredivo pravo na život, bez obzira na bilo koga i bilo što?
2. Iskonska i neodvojiva veza između ljubavi i života danas je sve slabija, sve do toga da se dovodi u pitanje. Koje su pogreške, koje poteškoće, a koji prijedlozi?

Živimo

1. Nemoguće je promicati kulturu života bez obitelji i njezine iskonske osobine prihvaćanja. Što se u pastoralu može činiti kako bi se pokrenuo taj krepostan zamašnjak?
2. Kako bi Crkva mogla pomoći obiteljima da žive istinsku kulturu života?